

Postanowienie z dnia 7 maja 2003 r.

III UZP 3/03

Przepis art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.) nie ma zastosowania, jeżeli pracownik jest zatrudniony równocześnie u wielu pracodawców, wobec czego rozwiązanie stosunku pracy z jednym z nich nie powoduje ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 maja 2003 r. sprawy z wniosku Centrum Targowego Sp. z o.o. w G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o zasiłek chorobowy, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 lutego 2003 r. [...]

1. Czy ustanie stosunku pracy u jednego pracodawcy i wynikające z tego ustanie tytułu ubezpieczenia chorobowego powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego w trybie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.) wobec równoczesnego podlegania obowiązkowi ubezpieczenia chorobowego z tytułu zatrudnienia u drugiego pracodawcy;

2. w razie negatywnej odpowiedzi na powyższe pytanie:

czy zasiłek chorobowy wypłacony pracownikowi przez pracodawcę na skutek błędnego ustalenia daty ustania stosunku pracy jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137 poz. 887 ze zmianami) ?

p o s t a n o w i ł:

o d m ó w i ć udzielenia odpowiedzi.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku postanowieniem z dnia 11 lutego 2003 r. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne: 1) czy ustanie stosunku pracy u jednego pracodawcy i wynikające z tego ustanie tytułu ubezpieczenia chorobowego powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego w trybie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.) wobec równoczesnego podlegania obowiązkowi ubezpieczenia chorobowego z tytułu zatrudnienia u drugiego pracodawcy; 2) w razie negatywnej odpowiedzi na powyższe pytanie - czy zasiłek chorobowy wypłacony przez pracodawcę na skutek błędnego ustalenia daty ustania stosunku pracy jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

Zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego. Zainteresowany Erazm M. był zatrudniony u wnioskodawcy - Centrum Targowe Spółka z o.o. w G. od 1 marca 1999 r. do 4 listopada 2000 r. Przed upływem okresu, na który została zawarta umowa, pracodawca dokonał kilkakrotnie wypowiedzenia umowy o pracę. Ostatnie wypowiedzenie nastąpiło 9 października 2000 r. ze skutkiem na dzień 4 listopada 2000 r. Wyrokiem z dnia 2 marca 2001 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Częstochowie ustalił datę rozwiązania umowy o pracę na 4 listopada 2000 r. Od 9 października 2000 r. zainteresowany miał zwolnienie lekarskie, które złożył u wnioskodawcy. Wnioskodawca wypłacał wynagrodzenie od 9 października 2000 r. do 4 listopada 2000 r., następnie od 5 listopada 2000 r. do 28 lutego 2001 r. wypłacał zasiłek chorobowy, a dalsze zwolnienie lekarskie przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Przed powstaniem niezdolności do pracy zainteresowany podjął pracę u drugiego pracodawcy, u którego również złożył zwolnienie lekarskie i otrzymywał zasiłek chorobowy.

Decyzją z dnia 9 sierpnia 2001 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w G. odmówił zainteresowanemu prawa do zasiłku chorobowego od 5 listopada 2000 r. do 28 lutego 2001 r. oraz zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu wypłaconego zasiłku

w kwocie 10.947, 93 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stanął na stanowisku, że zasiłek chorobowy nie przysługiwał zainteresowanemu na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby i macierzyństwa wobec kontynuowania działalności zarobkowej - zatrudnienia u drugiego pracodawcy.

Na skutek odwołania wnioskodawcy od tej decyzji Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 27 lutego 2002 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał zainteresowanemu prawo do zasiłku chorobowego za okres od 5 listopada 2000 r. do 28 lutego 2001 r. oraz orzekł, że wnioskodawca nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego. Sąd uznał, że zainteresowany miał prawo do zasiłku chorobowego, a przepis art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa stanowiący, że zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową, nie ma do niego zastosowania. Pozostawanie w zatrudnieniu w ramach stosunku pracy nie jest działalnością zarobkową w rozumieniu tego przepisu. Wnioskodawca jako pracodawca prawidłowo wypłacał zasiłek chorobowy do czasu wydania wyroku przez Sąd Pracy, którym to wyrokiem została ustalona data ustania stosunku pracy. Wypłata nastąpiła zgodnie z art. 61 powołanej ustawy. Skoro wypłacone świadczenie nie było świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wnioskodawca nie ma obowiązku jego zwrotu na podstawie art. 84 ust. 6 tej ustawy.

Rozpoznając apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od tego wyroku Sąd Apelacyjny w Gdańsku powziął wątpliwość, czy w sprawie może mieć zastosowanie przepis art. 13 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby i macierzyństwa określający przypadki, w których nie przysługuje prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Wystąpiła bowiem sytuacja, w której pracownik po ustaniu ubezpieczenia z tytułu zatrudnienia w jednym zakładzie pracy był nadal ubezpieczony z tytułu zatrudnienia w drugim zakładzie pracy. W takiej sytuacji nie podlega on szczególnej regulacji zawartej w art. 7 ustawy, przewidującej w określonych sytuacjach prawo do zasiłku chorobowego osobie nie podlegającej ubezpieczeniu chorobowemu. Prawo do zasiłku przysługuje mu na podstawie art. 6 z tytułu zatrudnienia u drugiego pracodawcy. Tylko z tego ostat-

niego tytułu przysługiwał mu zasiłek chorobowy, natomiast pracodawca, u którego stosunek pracy ustał, nie powinien wypłacać zasiłku. Taki pogląd znajduje uzasadnienie w treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/01 (OSNAPiUS 2002 r. nr 1, poz. 18). Inne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 stycznia 2003 r. [...], stwierdzając, że kontynuowanie zatrudnienia na podstawie umowy o pracę należy uznać za kontynuowanie działalności zarobkowej w rozumieniu art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa niezależnie od tego, czy ubezpieczony świadczył pracę, czy też był nieobecny w pracy z powodu choroby, czy otrzymywał wynagrodzenie za pracę czy też zasiłek chorobowy. Jednakże przepis ten ma zastosowanie tylko wówczas, gdy niezdolność do pracy powstała po ustaniu zatrudnienia. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lutego 2000 r., III ZP 31/00 i w uchwale z dnia 29 maja 2001 r., III ZP 8/01 (OSNAPiUS 2001 r. nr 16, poz. 517). Powstanie niezdolności do pracy w okresie zatrudnienia rodzi prawo do zasiłku chorobowego na podstawie art. 6 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy. Pracownicy zatrudnieni w kilku miejscach pracy podlegają ubezpieczeniu z tytułu każdego zatrudnienia. Opłacanie składki na ubezpieczenie społeczne przez każdego z pracodawców uzasadnia wypłatę zasiłku z każdego ubezpieczenia osobno.

Druga wątpliwość występuje na tle zastosowania art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 84 ust. 2 pkt 2 tej ustawy, który to przepis zawiera element zawinienia. Wątpliwości te dotyczą sytuacji, w której data ustania stosunku pracy była sporna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwsze zagadnienie prawne zostało przedstawione wadliwie, gdyż w samym pytaniu występuje sprzeczność. Pytanie dotyczy zastosowania przepisu regulującego kwestię uprawnień do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, a odnosi się do sytuacji, w której pracownik podlega ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia z tym, że drugie wykonywane równocześnie u innego pracodawcy zatrudnienie ustało. W opisaney sytuacji nie można mówić o ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego. Definicja tytułu ubezpieczenia chorobowego zawarta jest w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pienięż-

nych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, który określa ten tytuł jako zatrudnienie lub inną działalność, których podjęcie rodzi obowiązek ubezpieczenia chorobowego, lub uprawnienie do objęcia tym ubezpieczeniem na zasadach dobrowolności w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z mocy art. 11 ust. 2 tej ostatniej ustawy ubezpieczenie chorobowe pracowników jest obowiązkowe, zatem zatrudnienie na podstawie umowy o pracę stanowi tytuł ubezpieczenia społecznego przez cały okres trwania stosunku pracy. Jeżeli pracownik jest zatrudniony równocześnie u kilku pracodawców, rozwiązanie stosunku pracy z jednym z nich nie powoduje ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego. Tytułem tym jest bowiem w dalszym ciągu zatrudnienie i tytuł ten istnieje do czasu rozwiązania stosunku pracy ze wszystkimi pracodawcami.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji, uznając brak prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu stosunku pracy pracownika kontynuującego zatrudnienie u drugiego pracodawcy, zastosował błędną podstawę prawną, jaką jest przepis art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Stanowi on, że zasiłek chorobowy nie przysługuje po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową. W istocie decyzja nie dotyczy ani ustania tytułu ubezpieczenia, gdyż tytuł ten nadal istniał, ani braku prawa do zasiłku chorobowego, gdyż prawo takie nie jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionowane. Nie jest także kwestionowana wypłata zasiłku przez cały sporny okres niezdolności do pracy. Spór dotyczy kwestii, czy po ustaniu stosunku pracy u jednego pracodawcy i kontynuowaniu takiego stosunku u drugiego pracodawcy zasiłek chorobowy powinien być wypłacany tylko przez jednego płatnika, czy też przez dwóch płatników. Problem nie dotyczy więc prawa do zasiłku chorobowego lecz sposobu obliczania tego świadczenia. Regulacja w tym zakresie zawarta jest w przepisach art. 36 - 47 ustawy. Pracownikowi zatrudnionemu u kilku pracodawców przysługuje w razie niezdolności do pracy jedno prawo do zasiłku chorobowego i jeden zasiłek należny od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zasiłek ten oblicza się na podstawie wynagrodzenia uzyskiwanego u wszystkich pracodawców. Jeżeli pracodawcy należą do kręgu podmiotów wymienionych w art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy, są oni płatnikami zasiłku w częściach obliczonych od wypłacanego przez nich wynagrodzenia. Wydanie decyzji stwierdzającej, że pracodawca po rozwiązaniu z pracownikiem umowy o pracę nie był uprawniony do ustalenia i wypła-

nia zasiłku chorobowego, oznacza uznanie, że po ustaniu stosunku pracy u tego pracodawcy wynagrodzenie przez niego wypłacane nie wchodzi do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Kwestię tę reguluje przepis art. 42 ust. 2 ustawy i w kategoriach tej podstawy prawnej należało oceniać prawidłowość decyzji przy rozpoznawaniu odwołania wnioskodawcy.

Sąd pierwszej instancji ocenił zasadność i zgodność z prawem decyzji w oparciu o podstawę prawną wskazaną przez organ rentowy i dokonał wykładni art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w ten sposób, że uznał iż zawarte w tym przepisie określenie „kontynuowanie działalności zarobkowej” nie jest równoznaczne z określeniem „kontynuowanie zatrudnienia”. Przy takiej wykładni kontynuowanie zatrudnienia nie wyłącza prawa do zasiłku chorobowego. Sąd Apelacyjny powziął wątpliwości co do takiej wykładni przytaczając poglądy przeciwne. Jak wskazano wyżej przepis ten nie dotyczy w ogóle sytuacji kontynuowania zatrudnienia, gdyż w takiej sytuacji nie dochodzi do ustania tytułu ubezpieczenia. Wyłączenie prawa do zasiłku chorobowego na podstawie tego przepisu dotyczy sytuacji, gdy osoba niezdolna do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego nie podlega żadnemu ubezpieczeniu natomiast kontynuuje lub podejmuje działalność zarobkową uprawniającą ją do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. W takiej sytuacji niezdolność do pracy nie daje podstaw do przyznania zasiłku chorobowego mimo spełnienia warunków określonych w art. 7 ustawy, skoro osoba taka nie skorzystała z możliwości dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i powstania nowego tytułu ubezpieczenia. Ponieważ zatrudnienie na podstawie umowy o pracę jest zawsze tytułem ubezpieczenia chorobowego, kontynuowanie lub podjęcie zatrudnienia nie jest objęte regulacją omawianego przepisu. Sformułowanie pytania w sposób łączący kontynuowanie zatrudnienia z ustaniem tytułu ubezpieczenia nie pozwala na udzielenie odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne.

Nie jest także możliwe udzielenie odpowiedzi na drugie pytanie, z treści którego wynika, że rozstrzygnięcie wątpliwości uzależnione jest od odpowiedzi w pierwszej kwestii.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały.

=====